

Investigating the Effectiveness of Urban Prosperity on Urban Livability (Case Study: Rasht Metropolis)

Saber Mohammadpour^{1✉}, Milad Babaei Eliasi², Shahram Kerami Palangeri³, Samira Nakhjavani⁴

1. Corresponding author, Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Art, University of Guilan, Rasht, Iran. E-mail: s.mohammadpour@guilan.ac.ir
2. Master of Urban Planning, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Art, University of Guilan, Rasht, Iran. E-mail: Babaei.milad72@gmail.com
3. Master of Urban Management, Department of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, Islamic Azad University, Shiraz Branch, Shiraz, Iran. E-mail: Sh_karame68@yahoo.com
4. PhD student, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz University of Islamic Arts, Tabriz, Iran. E-mail: Samira.nakhjavani@gmail.com

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 31 August 2024

Revised: 2 October 2025

Accepted: 18 January 2025

Published: 21 November 2025

Keywords:

urban prosperity
viability,
Rasht metropolis.

Objective: The Urban Prosperity Index is a strategic initiative for cities that helps them grow more and has affected livability more. Therefore, the main goal of this research is to investigate the effectiveness of urban prosperity on urban livability in Rasht metropolis.

Methods: This research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of nature and method. The statistical population of this research includes all the citizens living in Rasht city, whose number is equal to 679,995 people based on the census of 2015, and the required sample size was determined to be 384 people using Cochran's formula. In order to analyze the issue, a framework of 6 indicators of urban prosperity in the form of 37 items and 3 indices of livability in the form of 13 items was compiled and selected based on the studies of other researchers. After completing the questionnaires and the collected data, it was analyzed using SPSS and EXCEL software and one-sample T-tests and multivariate regression to investigate the effects of urban prosperity on urban livability.

Results: The results of the one-sample T-test show that Rasht city is not in a good state in terms of urban prosperity and livability indicators. In such a way that out of six indicators of prosperity, only one index of quality of life with an average of 3/01 has a favorable situation and the rest of the indicators are in an unfavorable situation. Also, among the indicators of livability, only three indicators are above average, including public education, quality of public space, and quality of natural and good landscape, and other indicators are below average. The results of multivariate regression showed that there is a significant relationship between the effects of flourishing and livability according to the significance level (0/001); In the meantime, the quality of life index with a beta value of 0/534 had the greatest impact on the livability of Rasht city, and the environmental sustainability index with a beta coefficient of 0/102 had the least impact on the livability of Rasht city.

Conclusions: In order to achieve the development goals of Rasht city, it is necessary for city managers and officials to take the necessary measures to improve the prosperity of the city with written planning and to approve plans and programs that help to promote prosperity.

Cite this article: Mohammadpour, S., Babaei Eliasi, M., & Kerami Palangeri, S. Nakhjavani, N (2025). Investigating the Effectiveness of Urban Prosperity on Urban Livability(Case Study: Rasht Metropolis). *Journal of Geography and Planning*, 31 (93), 315-331. <http://doi.org/10.22034/gp.2025.63250.3298>

© The Author(s).

Publisher: University of Tabriz.

DOI: <http://doi.org/10.22034/gp.2025.63250.3298>

Introduction

The Urban Prosperity Index is a strategic initiative for cities that helps them grow more and has affected livability more. Therefore, improving livability in the metropolis of Rasht requires finding indicators and influencing factors and communicating between them. The concept of flourishing describes the goals of success, health, progress and living well. A flourishing city is a city that provides productivity, infrastructure, quality of life, social inclusion and environmental sustainability. Therefore, urban prosperity suggests a type of balanced development that pays attention to all human, cultural, economic and environmental aspects in the scale of the city. Therefore, by focusing on the theory of flourishing city, a new chapter of urban space development is opened for planners, managers and officials. On the other hand, urban growth is closely related to the three social, economic and environmental pillars of sustainable development. As urbanization continues, sustainable development increasingly depends on the successful management of urban growth. In fact, today, due to various social, economic and environmental issues, livability is facing major challenges that affect citizens' demand for a suitable and quality environment in all dimensions. Therefore, creating a livable city as a big and complex undertaking requires the encouragement and support of city dwellers for indicators and components of livability, including the built environment, justice, settlement and social welfare, in order to improve the quality of life of the society. Therefore, considering the importance of prosperity as one of the important issues in the field of urban planning, to create a dynamic city, in this research, an attempt was made to evaluate and investigate the effectiveness of urban prosperity on urban livability in the metropolis of Rasht.

Materials and Methods

According to the presented purpose, this research is of the type of applied research, and also according to its nature and method, it is descriptive-analytical. In this research, three methods have been used to achieve the desired goals: 1- library and document study: to examine theoretical texts related to the research topic and effective indicators of urban prosperity and livability; 2- Field observations: in order to assess the state of Rasht metropolis; 3- Quantitative methods and popular questionnaire. Also, the statistical population of this research includes all citizens living in Rasht city, whose number is equal to 679,995 people according to the census of 2015, and the required sample size was determined to be 384 people using Cochran's formula. Finally, the collected information was analyzed using SPSS and EXCEL software, single-sample T-tests and multivariate regression to investigate the effects of urban prosperity on urban livability.

Results

The results of the one-sample T-test show that Rasht city is not in a good state in terms of urban prosperity and livability indicators. In such a way that out of six indicators of prosperity, only one index of quality of life with an average of 3/01 has an average status and the rest of the indicators are in an unfavorable status. Also, among the indicators of livability, only three indicators are above the average, including public education, the quality of public space, and the quality of natural and good landscape, and the other indicators are below the average. The results of multivariate regression showed that there is a significant relationship between the effects of flourishing and livability according to the significance level (0/001); In other words, the effects of prosperity on the livability of Rasht city have been significant. In the meantime, the quality of life index with a beta value of 0/534 had the greatest impact on the livability of Rasht city, and the environmental sustainability index with a beta coefficient of 0/102 had the least impact on the livability of Rasht city.

Conclusion

In order to achieve the development of the city, there is a need for managers and city managers with codified planning, in order to promote the prosperity of the city, and plans and programs that help to promote prosperity must be implemented. This will make the city of Rasht more prosperous in the future in various fields of urban prosperity indicators from economic, social, managerial, physical and environmental tribes and move towards sustainable urban development, and this will be the basis for further progress and growth built a city.

بررسی اثربخشی شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری (مطالعه موردی: کلان شهر رشت)

صابر محمدپور^{۱✉}، میلاد بابایی الیاسی^۲، شهرام کرمی پالنگری^۳، سمیرا نخجوانی^۴

۱. نویسنده مسئول، دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. رایانامه: s.mohammadpour@guilan.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد شهرسازی- برنامه ریزی شهری، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. رایانامه:

Babayi.milad72@gmail.com

۳. کارشناسی ارشد شهرسازی- مدیریت شهری، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. رایانامه:

Sh_karame68@yahoo.com

۴. دانشجوی دکتری، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: Samira.nakhjavani@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۱۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۲۱ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۸/۳۰ کلیدواژه‌ها: شکوفایی شهری، زیست پذیری، کلان شهر رشت.	هدف: شاخص شکوفایی شهری به عنوان یک ابتکار عمل راهبردی برای شهرهایی است که به بالندگی بیشتر آن‌ها کمک می‌کند و زیست پذیری را تحت تأثیر بیشتر خود قرار داده است. لذا هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی اثربخشی شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری در کلان شهر رشت می‌باشد. روش پژوهش: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شهروندان ساکن در شهر رشت است که تعداد آن‌ها براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۶۷۹۹۹۵ نفر بوده است که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه مورد نیاز ۳۸۴ نفر تعیین شد. به منظور تحلیل موضوع، چارچوبی از ۶ شاخص شکوفایی شهری در قالب ۳۷ گویه و ۳ شاخص زیست پذیری در قالب ۱۳ گویه به صورت تلفیقی براساس مطالعات سایر پژوهشگران تدوین و انتخاب شد. پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها و داده‌های گردآوری شده، با استفاده از نرم افزارهای SPSS و EXCEL و آزمون‌های آماری T تک نمونه‌ای و رگرسیون چند متغیره جهت بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج: نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای نشان می‌دهد، شهر رشت از نظر وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری و زیست پذیری در وضعیت مناسبی قرار ندارد. به گونه‌ای که از شش شاخص شکوفایی، فقط یک شاخص کیفیت زندگی با میانگین ۳/۰۱ دارای وضعیت مطلوب است و مابقی شاخص‌ها در وضعیت نامطلوبی قرار دارند. همچنین از میان شاخص‌های زیست پذیری فقط سه شاخص بالاتر از میانگین است که شامل آموزش عمومی، کیفیت فضای عمومی و کیفیت چشم‌انداز طبیعی و خوب است و سایر شاخص‌ها کمتر از میانگین است. نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد که بین اثرات شکوفایی و زیست پذیری با توجه به سطح معنی (۰/۰۰۱) رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ که در این بین شاخص کیفیت زندگی با مقدار بتای ۰/۵۳۴ بیشترین تأثیر را بر زیست پذیری شهر رشت و شاخص پایداری زیست محیطی با ضریب بتای ۰/۱۰۲ کمترین تأثیر را بر زیست پذیری شهر رشت داشته است. نتیجه‌گیری: برای رسیدن به اهداف توسعه شهر رشت، ضروری است که مدیران و مسئولان شهری با برنامه‌ریزی مدون، در جهت ارتقاء شکوفایی شهر، اقدامات لازم را انجام دهند و طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی که به ارتقای شکوفایی کمک می‌کنند، تصویب کنند.

استناد: محمدپور، صابر؛ بابایی الیاسی، میلاد؛ و کرمی پالنگری، شهرام و نخجوانی، سمیرا (۱۴۰۴). بررسی اثربخشی شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری

(مطالعه موردی: کلان شهر رشت). جغرافیا و برنامه ریزی، ۳۱ (۹۳)، ۳۱۵-۳۳۱.

<http://doi.org/10.22034/gp.2025.63250.3298>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه تبریز.

مقدمه

پیش از دهه ۱۹۵۰ شهرنشینی بیشتر در کشورهای توسعه‌یافته اتفاق می‌افتاد، در حالی که امروزه فرآیند شهرنشینی بیشتر در کشورهای در حال توسعه اتفاق می‌افتد. رشد فزاینده جمعیت، بسیاری از شهرهای جهان را با چالش‌های بسیاری در حوزه‌های مختلف شهری مواجه کرده است (گنگ و ژانگ، ۲۰۲۱: ۱). بنابراین، این رشد منجر به پدیدار شدن یک اپیدمی گسترده از فقر شهری شده است و به دلیل نبود منابع و زمان کافی برای پاسخگویی به نیازهای آینده شهروندان، مدیریت شهری با یک معضل مواجه شده که تنها با استفاده از راه‌حل‌های نوین می‌توان از آن رهایی یافت. مفاهیم نوینی مانند توانمندسازی، مشارکت، حکمرانی خوب شهری، توسعه پایدار، شهر رقابت‌پذیر، شهر هوشمند، شهر خلاق، برنامه‌ریزی استراتژیک، برنامه‌ریزی محله‌محور و غیره، نشان‌دهنده یک موج نوین در تفکر برنامه‌ریزی شهری می‌باشند (سیف الدینی، ۱۳۹۳: ۵۸). در همین راستا شکوفایی شهری نیز یکی از این مفاهیم نوین می‌باشد که در سال ۲۰۱۲ توسط مرکز اسکان بشر سازمان ملل متحد مطرح شد و ترکیبی از رویکردهای ذکر شده را در خود دارد (جهانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۶۷). مفهوم شکوفایی اهداف موفقیت، سلامت، پیشرفت و خوب زیستن را توصیف می‌کند. شهر شکوفا، شهری است که بهره‌وری، زیرساخت، کیفیت زندگی، دربرگیرندگی و شمول اجتماعی و پایداری محیطی را تأمین کند (پیتمان، ۲۰۱۹: ۱۶۷). بنابراین شکوفایی شهری نوعی از توسعه متعادل را مطرح می‌کند که به تمامی جنبه‌های انسانی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی در مقیاس شهر توجه می‌کند. از این‌رو با محور قرار دادن نظریه شهر شکوفا فصل نوینی از توسعه فضای شهری فرا روی برنامه‌ریزان، مدیران و مسئولین گشوده می‌شود (حاضری و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۴).

از سوی دیگر رشد شهری رابطه نزدیکی با سه رکن اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی توسعه پایدار دارد. با ادامه روند توسعه شهرنشینی، توسعه پایدار به طور فزاینده‌ای به مدیریت موفقیت آمیز رشد شهری بستگی دارد (زیاری و همقدم، ۱۴۰۱: ۱۲۷). در واقع امروزه به دلیل مسائل گوناگون اجتماعی، اقتصادی و محیطی، زیست‌پذیری با چالش‌های عمده‌ای مواجه است که در همه ابعاد بر تقاضای شهروندان برای برخورداری از محیط مناسب و با کیفیت تأثیر می‌گذارد (پیرس میندس و همکاران، ۲۰۱۹: ۲). از این‌رو، ایجاد یک شهر زیست‌پذیر به عنوان یک تعهد بزرگ و پیچیده، نیازمند تشویق و حمایت ساکنان شهری از شاخص‌ها و مؤلفه‌های زیست‌پذیری (اکبری و علی اکبری، ۱۳۹۶: ۲) از جمله محیط ساخته شده، عدالت، استقرار و رفاه اجتماعی است تا بهبود کیفیت زندگی جامعه افزایش یابد (علوی و همکاران، ۱۳۹۹). در نتیجه توسعه پایدار کشورها به شدت به برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا و به‌روزرسانی مداوم پایداری و زیست‌پذیری شهرها و محله‌ها وابسته است (زیاری و همقدم، ۱۴۰۱: ۱۲۷). بنابراین، به نظر می‌رسد که ارتباط گسترده‌ای بین مفهوم شکوفایی شهری و رویکرد زیست‌پذیری وجود دارد. رویکرد زیست‌پذیری به معنای توانایی و قابلیت یک مکان برای تأمین نیازهای زندگی ساکنان، از جمله نیازهای مادی و غیرمادی، به منظور ارتقای کیفیت زندگی و ایجاد بستری برای شکوفایی توانمندی‌های عمومی شهروندان است (کریمیان بستانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۱).

کلان‌شهر رشت به عنوان پرجمعیت‌ترین شهر در شمال کشور، در دهه‌های اخیر، با افزایش روزافزون جمعیت و رشد شتابان، مشکلاتی نظیر گسترش مناطق حاشیه‌نشین بدون سیستم دفع فاضلاب، ساخت و سازهای غیرمجاز، افزایش هزینه‌های خدمات رسانی، نادیده گرفتن بافت‌های موجود برای بهسازی و نوسازی، و عدم توزیع بهینه امکانات در مناطق مختلف شهر، با چالش‌های بسیار زیادی روبرو شده است. ادامه توسعه با این روند، باعث تشدید مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی خواهد شد. بنابراین، با توجه به اهمیت شکوفایی به عنوان یکی از موضوعات اساسی در زمینه برنامه‌ریزی شهری، در این پژوهش تلاش شده است تا به ارزیابی و بررسی اثربخشی شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهری در کلان‌شهر رشت پرداخته شود. از این‌رو این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سوال‌های زیر نیز می‌باشد:

- ۱- وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری و زیست‌پذیری در کلان‌شهر رشت چگونه است؟
- ۲- میزان تاثیرگذاری شاخص‌های شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری کلان‌شهر رشت چگونه است؟

پیشینه و مبانی پژوهش

در این بخش از تحقیق به مهم‌ترین و جدیدترین پژوهش‌های صورت گرفته در سطوح داخلی و خارجی با محوریت شکوفایی شهری و زیست پذیری شهری اشاره می‌شود تا ضمن آشنایی با آخرین دست آوردهای آن‌ها، چارچوب مناسب جهت تحلیل و بررسی پیش روی تحقیق حاضر قرار دهد.

سالاری مقدم و همکاران (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای به «سنجش و ارزیابی زیست پذیری محلات شهری منطقه ۱۵ کلان‌شهر تهران» پرداختند. نتایج نشان داد از میان پنج شاخص مورد بررسی شاخص مدیریتی با میانگین ۱/۷۸ و شاخص اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۲/۸۱ به ترتیب دارای بدترین و بهترین وضعیت زیست پذیری در محلات منطقه ۱۵ بوده‌اند.

کریمیان بستانی و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به «بررسی و ارزیابی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری شهر سراوان» به این نتیجه رسیدند که شهر سراوان از نظر وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری در وضعیت مناسبی قرار ندارد. به‌طوری‌که از میان شاخص‌های شکوفایی شهری در شهر سراوان، شاخص زیر ساخت‌ها با میانگین ۳/۲۳ با بالاترین میانگین و شاخص پایداری زیست محیطی با میانگین ۲/۲۷ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است.

کمانرودی کجوری و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به «ارزیابی و رتبه‌بندی شکوفایی شهری محلات منطقه ۱۸ شهرداری تهران» پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که محدوده این تحقیق از نظر شکوفایی شهری در شرایط نامناسبی قرار دارد و این وضعیت در محلات مختلف آن متفاوت است.

ثاقبی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی تحت عنوان «ارزیابی و سنجش زیست پذیری شهری و عوامل موثر بر آن در شهر بجنورد» به این نتیجه دست یافتند که وضعیت زیست پذیری شهری بجنورد با توجه به میانگین کلی به دست آمده که برابر با ۲/۷۵ بود، در وضعیت پایین تر از حد متوسط قرار دارد. همچنین از نظر ابعاد مورد بررسی بعد اجتماعی با میانگین ۲/۸۴ دارای بیشترین میانگین بعد و بعد زیست محیطی با میانگین ۲/۶۷ دارای کمترین میانگین بوده است.

زیاری و همقدم (۱۴۰۱)، در تحقیقی به «بررسی و تحلیل شکوفایی شهری و اثرات آن بر زیست پذیری در کلان‌شهر تهران» پرداختند. نتایج حاصل از رگرسیون چند متغیره نشان داد شاخص توسعه زیرساخت‌ها بیشترین تاثیر را بر زیست پذیری داشته است و ۰/۸۰۹ از کل واریانس را تبیین می‌کند.

عباسی (۱۴۰۱)، در پژوهشی تحت عنوان «بررسی شاخص‌های شکوفایی شهری در شهر خرم‌آباد» به این نتیجه دست یافت که شاخص‌های شکوفایی در سطح شهر خرم‌آباد در حد متوسط است. از طرفی نتایج سنجش شاخص‌های پایداری شهری نیز تقریباً در سطح متوسط ارزیابی شد. همچنین براساس نتایج رگرسیون خطی شاخص‌های بهره‌وری با ۰/۳۸۳، کیفیت زندگی با ۰/۳۵۲، زیر ساخت با ۰/۲۹۷، پایداری زیست محیطی با ۰/۲۰۴ و دربرگیرندگی و شمول اجتماعی با ۰/۱۸۶ به ترتیب بیشترین اثر را در پایداری اجتماعی داشته‌اند.

آتیا الشمندی^۱ (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان «کیفیت شاخص‌های زندگی به عنوان یکی از مولفه‌های ابتکار شکوفایی شهری و نقش آن‌ها در تقویت زیست پذیری و پایداری شهرهای مصری» به این نتیجه رسیدند که کیفیت زندگی یکی از مهم‌ترین معیارها در شهرهای قابل سکونت و پایدار است. با توجه به افزایش جمعیت و شرایط اقتصادی دشوار در مصر، باید دقت لازم را برای دستیابی به شکوفایی و شکوفایی مناسب شهرها انجام داد. هدف نهایی در این راستا، استفاده دقیق و به کارگیری منابع محیطی، اقتصادی و انسانی موجود است.

پیتمان و همکاران^۲ (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان «مفهومی برای بهبود رفاه جامعه، شکوفایی و زندگی پایدار در شهر» به تحلیل اثر شکوفایی شهرهای ساحلی و پایداری اجتماعی پرداخته‌اند. از منظر نویسندگان نقش اقتصادی، اجتماعی و جغرافیایی

^۱. Attia Alshamndy

^۲. Pittman et al

این شهرهای ساحلی با توجه به ارائه دو محیط متفاوت دریا و خشکی می‌تواند در توسعه کیفیت زندگی و در نهایت شکوفایی شهروندان موثر باشد.

باک‌کر و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، در پژوهشی به «بررسی رابطه بین شکوفایی و سرانه زمین در شهرهای بزرگ جهان» پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شهرهایی با سرانه زمین مناسب می‌تواند بدون عواقب زیست محیطی که مستلزم تبدیل زمین‌های کشاورزی و محیط طبیعی به سایر عملکردها است، رونق و شکوفایی خود را افزایش دهند. با مروری بر ادبیات موضوعی پیشینه پژوهش، مشاهده می‌شود که موضوع این پژوهش به عنوان یکی از موضوعات مهم در زمینه برنامه‌ریزی شهری، دارای اهمیت بسزایی در جهت ایجاد شهری پویا، افزایش رفاه شهروندان و ارتقاء کیفیت زندگی مردم دارد. همچنین در اکثر پژوهش‌های صورت گرفته به سنجش و ارزیابی شاخص‌های شکوفایی شهری و زیست پذیری شهری به صورت جداگانه در یک شهر توجه شده است؛ و تاکنون چنین پژوهشی برای محدوده مورد مطالعه صورت نگرفته است، از این رو در پژوهش حاضر اولین بار مطالعه‌ای منسجم و کامل در زمینه شکوفایی شهری و زیست پذیری کلان‌شهر رشت صورت گرفته است در نتیجه یک خلاء مطالعاتی در این منطقه احساس می‌شد که نوآوری این مطالعه را شامل می‌شود.

مفهوم شکوفایی شهری

در طی دهه‌های گذشته در سطح مجامع بین‌المللی تلاش‌های زیادی برای دستیابی به شاخص‌ها و معیارهایی که توانایی، سرزندگی، خلاقیت و زیست پذیری شهری را مورد سنجش قرار دهد، انجام یافته است. ارزیابی‌هایی که توانایی سنجش پایداری شهرها را دارا باشد. رویکرد شکوفایی با تأکید قوی بر پویایی و سرزندگی و تحول شهرها یکی از این شاخص‌ها است (عباسی، ۱۴۰۱: ۶۰۲). این رویکرد با هدف حل مشکلات شهری، بهبود وضعیت کیفی و کمی زندگی شهروندان در شهرها، ارتقاء کیفیت محیط شهر، پیشبرد شهر به سوی مطلوب‌تر شدن و غیره مطرح شده است (احدنژاد روشتی و همکاران، ۱۳۹۷: ۹۴). در ارتباط با سرزندگی و امنیت شهری، تحقیقات نشان می‌دهد که ایجاد فضاهای سرزنده و پویا می‌تواند به بهبود امنیت شهری کمک کند. سرزندگی شهری، به معنای حضور مستمر و فعال مردم در فضاهای عمومی است که از طریق فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تحقق می‌یابد. حضور افراد در این فضاها می‌تواند به کاهش جرایم از طریق «نظارت اجتماعی غیررسمی» کمک کند و محیطی امن‌تر را فراهم آورد (گنگ و ژانگ، ۲۰۲۱). همچنین، مطالعات نشان داده است که فضاهای سرزنده می‌توانند حس تعلق و مسئولیت‌پذیری شهروندان را نسبت به جامعه‌شان تقویت کنند که در نتیجه، مشارکت در حفاظت از این فضاها و افزایش امنیت بیشتر خواهد شد (باکر و همکاران، ۲۰۲۱).

از نظر اتحادیه اسکان بشر سازمان ملل متحد، مفهوم شکوفایی شهری به معنای ایجاد محیطی است که بتواند به فعالیت‌های انسانی انرژی و حیات ببخشد. این مفهوم شامل توسعه متوازن و پایدار شهری است که با فراهم آوردن امکانات اجتماعی، اقتصادی و محیطی، شرایط مناسب برای زندگی و رشد شهروندان ایجاد می‌کند (کریمیان بستانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۳). از سوی دیگر شکوفایی مفهومی گسترده است که در ارتباط با توسعه متعادل و هماهنگ در محیطی همراه با انصاف و عدالت مطرح می‌شود (سعیدپور و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۴۰۱). شکوفایی شهری اولین بار در دهه ۱۹۳۰ به صورتی ابتدایی مطرح شد با این وجود در سال ۲۰۱۲ کمیته اسکان بشر سازمان ملل معرفی کرد که یک شاخص جامع به نام «شاخص شکوفایی شهری» برای اندازه‌گیری میزان رشد و توسعه انسانی و اقتصادی در شهرها معرفی شود. این کمیته توضیح داد که شاخص شکوفایی شهری یک چرخه است که در مرکز آن، نهادهای دولتی، قوانین و مقررات برنامه‌ریزی شهری قرار دارند و اجزای آن شامل تولید، زیرساخت‌ها، پایداری زیست محیطی، کیفیت زندگی، عدالت و برابری شهری است (برنامه اسکان بشر ملل متحد، ۲۰۱۳: ۳۴). به عبارت دیگر مفهوم شکوفایی شهری، پیوندی ناگسستنی با کیفیت زندگی شهری و توسعه پایدار دارد؛ توسعه‌ای که براساس مشارکت‌های مدنی، پاسخ به معضلات عصر حاضر، بهینه سازی منابع و نیز فراهم‌سازی ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های لازم برای

¹. Bakker et al

آینده تحقق می‌یابد (محمدی ده‌چشمه و حاجی‌پور، ۱۴۰۰: ۶). در (جدول شماره ۱)، تعریف شکوفایی آورده شده تا درک و بینشی جامع نسبت به این موضوع برای خوانندگان فراهم آید.

جدول شماره ۱. تعریف شکوفایی شهری

شهر شکوفا شهری است که:	
رشد اقتصادی	به‌منظور ارتقای رشد اقتصادی و توسعه، اهدافی مانند افزایش تولید، افزایش سرمایه و درآمد، ایجاد مشاغل مناسب و فراهم کردن فرصت‌های برابر از طریق سیاست‌های اقتصادی و اصلاحات موثر برای همه باید تدارک دیده شود.
توسعه زیرساخت‌ها	زیرساخت‌های مناسب مانند آب، فاضلاب، فناوری اطلاعات و ارتباطات را فراهم کرد تا استانداردهای زندگی تقویت شده و فعالیت‌های تولیدی، ارتباطات و حمل‌ونقل بهبود یابند.
کیفیت زندگی	استفاده از فضاهای عمومی برای ارتقای حس شمول اجتماعی و هویت مدنی، افزایش می‌یابد. همچنین، این اقدام به ایمنی و امنیت مالی و جانی مردم کمک می‌کند.
عدالت و شمول اجتماع	توزیع عادلانه ناشی از منافع شکوفایی را بین افراد تضمین می‌کند. این اقدام منجر به کاهش فقر و محله‌های زاغه نشین می‌شود، حقوق گروه‌های اقلیت قومی و اقشار آسیب‌پذیر را حفظ می‌کند، برابری جنسیتی را بهبود می‌بخشد و مشارکت مدنی را در حوزه‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی تضمین می‌کند.
پایداری زیست محیطی	این سیاست‌ها از حفاظت از محیط زیست شهری و منابع طبیعی حمایت می‌کنند، بهینه‌سازی مصرف انرژی را ترویج می‌دهند، فشارهای محیطی بر زمین‌های اطراف شهر و منابع طبیعی را کاهش می‌دهند و با استفاده از رویکردهای سبز و خلاق، به کاهش تلفات محیط زیست می‌پردازند.
قانون‌گذاری و حکمروایی خوب شهری	بهترین رویکرد برای ترکیب پایداری و رشد مشترک، از طریق ایجاد حکمرانی شهری موثر و رهبری تحول‌آفرین، اجرای سیاست‌های منطبق و کارآمد، تدوین قوانین و مقررات موثر، و ایجاد چارچوب‌های نهادی مناسب با سازمان‌های محلی قوی و تعیین ساختار سازمانی دقیق، است.

(منبع: برنامه اسکان بشر ملل متحد، ۱۴:۲۰۱۳)

مفهوم زیست پذیری

امروزه، رویکردها و مفاهیم گوناگونی برای رفع مشکل شهرها مطرح شده است که زیست پذیری یکی از مفاهیم مرتبط با برنامه‌ریزی شهری به شمار می‌آید (کریمیان بستانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۴). از این‌رو میل به تعریف یک مکان خوب از طریق به کارگیری تحقیقات تجربی موجب شکل‌گیری اصطلاح زیست پذیری از اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی گردید. اگرچه این اصطلاح تا اواسط دهه ۱۹۷۰ میلادی بسیار کم‌مورد استفاده و توجه قرار می‌گرفت (خراسانی، ۱۳۹۲) اما همین امر منجر گردید برای اولین بار در سال ۱۹۷۰ میلادی توسط اداره ملی هنر آمریکا و به منظور دستیابی به ایده‌های برنامه‌ریزی شهری مطرح شود (خراسانی و اکبریان رونیزی، ۱۳۹۹: ۱۳۴). واژه زیست پذیری به ظرفیت‌های پاسخگویی یک جامعه یا یک مکان به نیازهای شهروندان فعلی خود بدون به خطر انداختن نیازهای نسل آینده اشاره می‌کند که با مفهوم پایداری رابطه نزدیکی دارد (زیاری و همقدم، ۱۴۰۱: ۱۳۰). همچنین مفهوم زیست پذیری برای افراد گوناگون معانی متفاوتی دارد، چرا که شهرگرایی و جهانی شدن به تشکیل جمعیت‌های بسیار متمایز در شهرهای جدید منجر شده و همانطور که نیازها و خواسته‌های آنان ظاهر می‌شود، ارائه تعاریف قابل قبول و کاربردی برای زیست پذیری چالش برانگیز می‌شود. زیست پذیری در معنای اصلی و کلی خود به مفهوم دستیابی به قابلیت زندگی است و در واقع همان دستیابی به کیفیت برنامه‌ریزی شهری خوب یا مکان پایدار است (ساسانپور و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۳۲). بسیاری از دانشگاهیان زیست پذیری را به‌عنوان یک مفهوم ذهنی درک می‌کنند و این مفهوم را با عبارات مختلفی از جمله «سرزندگی»، «احساس تعلق»، «نشاط» و «تصور ادراک» ساکنان می‌دانند. اگرچه این عبارات با «زیست پذیری» ارتباط نزدیکی دارد، اما این مفاهیم جایگزین آن نیستند. معنای اصلی زیست پذیری، شرایطی را در محلات توصیف می‌کند که ساکنان نسبتاً عاری از مزاحمت‌ها هستند (احمد، ۲۰۱۹: ۱۶۶). زیست پذیری شامل احیا و برنامه‌ریزی شهر یا مراکز شهری به‌عنوان محیطی چندکاره برای «زندگی، کار و تفریح» است که با داشتن زیرساخت‌های مطلوب، امکانات و خدمات عمومی، حمل‌ونقل متنوع و قابل دسترس، مسکن با قیمت مناسب، فرصت‌های شغلی متنوع، و محیط طبیعی دلپذیر، برای تجربه کیفیت زندگی

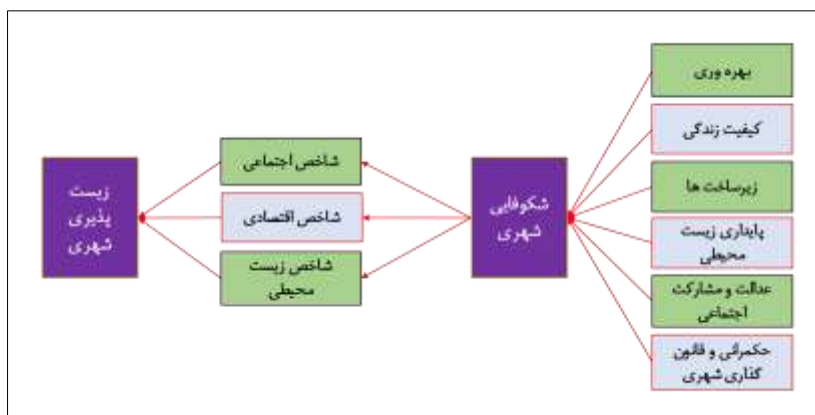
توسط جوامع محلی یا بازدیدکنندگان، به‌طور یکنواخت، ارائه می‌شود (وانگ، ۲۰۱۸: ۳). زیست‌پذیری، یک مفهوم کلی است که با تعدادی از مفاهیم و اصطلاحات دیگر مانند پایداری، کیفیت زندگی و کیفیت مکان و اجتماعات سالم در ارتباط است (خراسانی، ۱۳۹۷: ۲۶۱). درنهایت می‌توان گفت زیست‌پذیری به‌عنوان یک مفهوم باتوجه به بستر و زمینه‌ای که در آن تعریف می‌شود، می‌تواند گسترده یا محدود باشد (رخشانی نسب و همکاران، ۱۴۰۲: ۸۲). از این‌رو در (جدول شماره ۲) تعاریفی از زیست‌پذیری شهری از اندیشمندان ذکر شده است.

جدول شماره ۲. تعاریف زیست‌پذیری

اندیشمندان	سال	تعاریف
پیتر هال	۱۹۶۹	زیست‌پذیری «یک مفهوم نسبتاً جدید و مدرن» است که به تازگی دچار چالش شده است.
هالوگ	۱۹۷۷	شهر زیست‌پذیر شهری است که مردمش زندگی سالمی در آن دارند و شهری است برای همه. به این معنا که برای کودکان، سالمندان، معلولان، یا افرادی که در آن کار می‌کنند، اما در حومه زندگی می‌کنند، جذاب و ارزشمند و امن است.
پسیون	۱۹۹۰	زیست‌پذیری کیفیتی است که ذاتی محیط نیست، بلکه تابع رفتار متقابل میان ویژگی‌های محیطی و خصوصیات فردی است.
نیومن	۱۹۹۹	زیست‌پذیری مجموعه الزامات انسانی است که باعث رفاه اجتماعی، سلامت و رفاه مردم می‌شود و در برگیرنده رفاه فردی و جامعه است.
دیوید گادشالک	۲۰۰۴	زیست‌پذیری را یکی از بزرگترین ایده‌های برنامه‌ریزی شهری برای ارتقا کیفیت زندگی در دوران معاصر می‌داند.
انجمن ملی مشاوران منطقه‌ای آمریکا	۲۰۱۰	زیست‌پذیری بیانگر فرصت‌هایی است که برای همه اجتماعات محلی، با مقادیر مختلف وجود دارد و آن‌ها را به مکان‌های بهتری برای کار، زندگی و رشد خانواده تبدیل می‌کند.
مرکز شهرهای زیست‌پذیر سنگاپور	۲۰۱۱	شهر زیست‌پذیر شهری با برنامه‌ریزی خوب، محیطی جذاب و امن برای زندگی، کار و تفریح، دربرگیرنده حکمروایی خوب، اقتصاد رقابتی، کیفیت بالای زندگی و پایداری زیست‌محیطی است.
اداره آمار استرالیا، ABS	۲۰۱۲	زیست‌پذیری به عنوان کیفیت زندگی شناخته می‌شود که هر دو ارتباط مستقیم با خوشبختی دارند و حتی در برخی موارد مترادف هم هستند. این اصطلاح همچنین می‌تواند برای توضیح اینکه چگونه جامعه از نظر حس جمعی نیازها و خواسته‌های افراد را برآورده می‌کند، استفاده شود. محاسبه خوشبختی شامل ۹ حوزه است: جمعیت و اجتماع، سلامت، تحصیل و تمرین، منابع اقتصادی، مسکن، جرم و عدالت، فرهنگ و فراغت.
احمد	۲۰۱۹	معنای اصلی زیست‌پذیری، شرایطی را در محلات توصیف می‌کند که ساکنان نسبتاً عاری از مزاحمت‌ها هستند.

منبع: (ساسان پور و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۴۵؛ سالاری مقدم و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۵)

باتوجه به اینکه مفهوم زیست‌پذیری دارای نقاط اشتراک با مفاهیمی مانند پایداری کیفیت زندگی است. لذا در این بخش زیست‌پذیری به سه بعد وابسته به هم تقسیم می‌شود: اقتصادی، اجتماعی و محیط زیست. اقتصاد، تأمین‌کننده مشاغل و درآمد است و برای سلامتی مردم (توانایی ایشان برای تأمین خوراک، پوشاک و مسکن) و تأمین نیازهای سطوح بالاتر مانند آموزش، بهداشت و تفریحات، ضروری است. همزمان باید استفاده اقتصاد از منابع موجود در محیط زیست به نحوی باشد که از وجود منابع کافی برای نسل‌های حال و آینده مطمئن بود. اما بهزیستی اجتماعی منوط به توزیع اجتماعی و فضایی منابع اقتصادی و زیست‌محیطی به نحو عادلانه عدالت است: آزادی فردی و فرصت‌های برابر، از اجزای مهم تشکیل‌دهنده به زیستی اجتماعی است. محیط زیست، زیرساختی است که منابع طبیعی، ظرفیت دفع زباله، و ارتباط بین انسان و محیط طبیعی را تأمین می‌کند (رهنما و همکاران، ۱۳۹۸: ۶). در (شکل شماره ۱) مدل مفهومی پژوهش نشان داده شده است.

شکل شماره ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش با توجه به هدف ارائه شده از نوع پژوهش‌های کاربردی و نیز با توجه به ماهیت و روش آن از نوع توصیفی - تحلیلی است. در این پژوهش برای دستیابی به اهداف مورد نظر از سه روش استفاده شده است: ۱- مطالعه کتابخانه‌ای و اسنادی: برای بررسی متون نظری مرتبط با موضوع پژوهش و شاخص‌های مؤثر شکوفایی شهری و زیست پذیری؛ ۲- مشاهدات میدانی: در راستای سنجش وضعیت کلان‌شهر رشت؛ ۳- روش‌های کمی و پرسش‌نامه مردمی. شاخص‌ها و گویه‌های پژوهش با دو مؤلفه شکوفایی شهری و زیست پذیری شهری در (جدول شماره ۳) نشان داده شده است.

جدول شماره ۳. شاخص‌ها و گویه‌های پژوهش

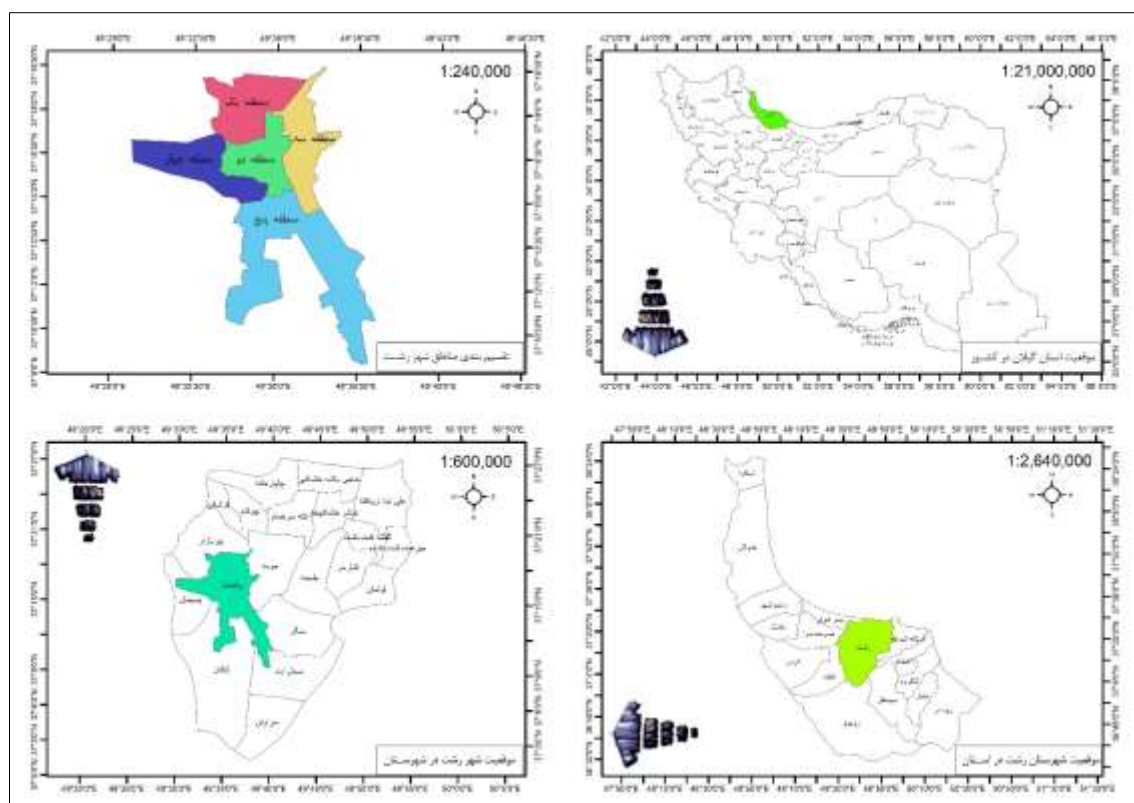
مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	گویه‌ها
شکوفایی شهری	بهره‌وری	بازاریابی و وجود بسترهای لازم جهت سرمایه‌گذاری، مدت زمان لازم جهت ایجاد کسب و کار، تنوع در کسب و کارها، استفاده از فناوری‌های نوین در طرح‌های شهری، میانگین درآمد خانوار، دسترسی به اشتغال و داشتن درآمد مناسب، توجه به نیازهای مختلف شهروندان
	کیفیت زندگی	رضایت از محیط محل زندگی، رضایت از کیفیت مسکن خود، دسترسی آسان به خدمات درمانی و بهداشتی، دسترسی آسان به خدمات آموزشی، دسترسی آسان به انواع فضاهای تفریحی، فرهنگی، ورزشی و ...، کیفیت معابر و خیابان‌ها، امنیت عمومی، سرزندگی و پویایی فضاهای شهری
	زیرساخت‌ها	دسترسی آسان به جهت استفاده از حمل‌ونقل عمومی، دسترسی مناسب به پارکینگ‌های عمومی، دسترسی به آب سالم و برق و گاز، دسترسی به اینترنت، دسترسی مناسب به امکانات و خدمات شهری، دسترسی به کتابخانه‌های عمومی، مناسب‌سازی حمل‌ونقل معابر برای معلولین
	پایداری زیست محیطی	عدم آلودگی هوا، عدم آلودگی صوتی، عدم آلودگی خاک، جمع‌آوری به‌موقع و دفع مناسب زباله‌ها و فاضلاب شهری، عدم وجود ساختمان‌های باظاهر بی‌شکل و نامناسب، فضاهای شهری با ظاهری مناسب و پاکیزه
	عدالت و مشارکت اجتماعی	دسترسی به اطلاعات عمومی شهری، مشارکت شهروندان در پروژه‌های شهری، توانمندسازی مردم از طریق آموزش، توزیع عادلانه خدمات و امکانات شهری در سطوح مختلف شهر، توجه مسئولان به فقر و اسکان غیررسمی، تحقق شفافیت و پاسخگویی در عملکرد مدیریت شهری
	حکمرانی و قانون‌گذاری شهری	مسئولیت پذیر بودن مدیران شهری و پابندی به حقوق مردم، کنترل و مبارزه با فساد اداری و مالی، برخورد با فعالیت‌های غیرقانونی
زیست پذیری شهری	اجتماعی	آموزش عمومی، بهداشت عمومی، تعلق به مکان، مشارکت اجتماعی، امنیت فردی و اجتماعی، کیفیت فضاهای عمومی، کیفیت معابر
	اقتصادی	داشتن شغل و درآمد، فرصت‌های شغلی، کالاهای مصرفی
	زیست محیطی	کیفیت فضای سبز، آلودگی محیطی، کیفیت چشم‌اندازهای طبیعی و خوب
منابع: برگرفته از (روستایی و کوهی قولقاسم، ۹۷:۱۴۰۲؛ خاکپور و همکاران، ۴۹:۱۴۰۲؛ عباسی، ۶۰۵:۱۴۰۱؛ سعیدپور و همکاران، ۴۰:۱۴۰۱؛ مهری و ایستگلدی، ۲۸۰:۱۴۰۱؛ گرمسیری نژاد و همکاران، ۱۹۴:۱۴۰۱؛ زیاری و همقدم، ۱۳۱:۱۴۰۱؛ دانش‌پور و همکاران، ۴۶۱:۱۳۹۹؛ صفایی‌پور و همکاران، ۴۰:۱۳۹۶)		

همچنین جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شهروندان ساکن در شهر رشت است که تعداد آن‌ها براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۶۷۹۹۹۵ نفر بوده است که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه مورد نیاز ۳۸۴ نفر تعیین شد. در این پژوهش با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی پرسش‌نامه محاسبه شده است که مقدار آلفای به‌دست آمده برای مؤلفه شکوفایی شهری برابر با ۰/۹۴۱ و برای زیست پذیری شهری برابر با ۰/۹۱۵ است که نشان از پایایی مطلوب پرسشنامه بوده است (جدول ۴). در نهایت اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزارهای SPSS و EXCEL و آزمون‌های T تک نمونه‌ای و رگرسیون چند متغیره جهت بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول شماره ۴. آلفای کرونباخ شاخص‌های پژوهش

مؤلفه	آلفای کرونباخ
شاخص‌های شکوفایی شهری	۰/۹۴۱
زیست پذیری شهری	۰/۹۱۵

شهر رشت، در مرکز شهرستان رشت و در استان گیلان قرار دارد که از شمال به دهستان‌های حومه و پسیخان، از شرق به دهستان‌های سنگر و اسلام‌آباد و سراوان، از غرب به شهرستان شفت و از جنوب به شهرستان رودبار محدود می‌شود (مهندسان مشاور طرح و کاوش، ۱۳۸۶: ۶). این شهر در مرکز جلگه گیلان در محدوده بین ۴۹ درجه و ۳۵ دقیقه و ۴۹ ثانیه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۱۶ دقیقه و ۳۰ ثانیه عرض شمالی واقع شده است و مساحت آن حدود ۱۰۲۴۰ هکتار است (امیر انتخابی و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۷۱). در (شکل شماره ۲)، موقعیت جغرافیایی شهر رشت نمایش داده شده است.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

نتایج

یافته‌های توصیفی

تعداد پرسش شونده‌گان در این پژوهش برابر با ۳۸۴ نفر بوده است که از این تعداد ۷۱ درصد مرد و ۲۹ درصد خانم بودند و همچنین ۵۵ درصد متأهل و ۴۵ درصد مجرد بودند. از میان پاسخ‌دهندگان بیشترین گروه سنی مربوط به گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال با ۳۲ درصد و بعد از آن ۲۱ تا ۳۰ سال با ۳۰ درصد و ۴۱ تا ۵۰ سال با ۲۴ درصد می‌باشد و کم‌ترین گروه سنی مربوط به گروه سنی ۱۵ تا ۲۰ سال با ۵ درصد و ۵۱ سال و بیشتر با ۸ درصد بوده است. همچنین وضعیت تحصیلات پاسخ‌دهندگان نشان داد که حدود نیمی از پاسخ‌دهندگان یعنی ۴۷ درصد دارای تحصیلات لیسانس بوده‌اند و کم‌ترین میزان تحصیلات مربوط به زیردیپلم می‌باشد. نتایج پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد که بیش از ۷۲ درصد از آن‌ها بیش از ۲۰ سال است که در شهر رشت سکونت دارند و این امر نشان از بومی بودن اکثر پاسخ‌دهندگان دارد. اما در بحث اشتغال پاسخ‌دهندگان نتایج گویای آن است که ۲۹ درصد دارای شغل آزاد، ۲۲ درصد محصل (دانشجو)، ۲۱ درصد دارای شغل دولتی و ۱۴ درصد بیکار، ۸ درصد بازنشسته و خانه‌دار بوده‌اند.

یافته‌های استنباطی

در این بخش از آمار تحلیلی ابتدا با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای به بررسی وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری در کلان‌شهر رشت پرداخته شده است و سپس به بررسی وضعیت شاخص‌های زیست پذیری پرداخته می‌شود. همچنین در ادامه با استفاده تحلیل رگرسیون چند متغیره به بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری پرداخته خواهد شد. علاوه بر داده‌های پرسشنامه‌ای، اطلاعات آماری واقعی مرتبط با این شاخص‌ها نیز اضافه شده است تا تصویری دقیق‌تر و جامع‌تر از وضعیت موجود در رشت ارائه دهد و اعتبار نتایج پژوهش را افزایش دهد.

بررسی وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری در کلان‌شهر رشت

جهت بررسی وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهر رشت شاخص به کمک آزمون تی تک نمونه‌ای در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. همانطور که اشاره شد پرسشنامه دارای طیف پنج گزینه‌ای لیکرت بوده است و از خیلی کم تا خیلی زیاد طبقه‌بندی شده بودند که معادل نمره ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) به هر کدام امتیازدهی شده است. در نتیجه میانگین آن برابر با ۳ در نظر گرفته شده است و معیار تحلیل و سنجش این عدد بوده است. به طوری که عدد بیشتر از آن دارای وضعیت مطلوب و عدد کمتر از آن دارای وضعیت نامطلوب بوده است. طبق (جدول شماره ۵) نتایج آزمون تی تک نمونه نشان می‌دهد سطح معناداری تمامی شاخص‌ها کمتر از ۰/۰۵ است. به عبارت دیگر تمامی شاخص‌ها دارای سطح معناداری است و می‌توان نمونه را به جامعه آماری تعمیم داد. نتایج نشان می‌دهد که از شش شاخص، فقط یک شاخص کیفیت زندگی دارای وضعیت مطلوب است. شاخص کیفیت زندگی دارای میانگین ۳/۰۱ بوده است که مقدار آن بیشتر از میانگین ۳ بوده است و مقدار تی نیز مثبت بوده است. میانگین بدست آمده شاخص‌های بهره‌وری برابر با ۲/۵۳، زیرساخت‌ها برابر با ۲/۷۹، پایداری زیست محیطی برابر با ۲/۷۱، عدالت و مشارکت اجتماعی برابر با ۲/۵۰ و میانگین حکمرانی و قانون‌گذاری شهری برابر با ۲/۲۴ بوده است. به عبارتی شاخص‌های بهره‌وری، زیرساخت‌ها، پایداری زیست محیطی، عدالت و مشارکت اجتماعی و حکمرانی و قانون‌گذاری شهری وضعیت نامطلوبی در شهر رشت دارند (جدول شماره ۵).

جدول شماره ۵. آزمون تی تک نمونه شاخص‌های شکوفایی شهر رشت

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
بهره‌وری	-۴/۱۹۰	۲/۵۲۷۶	۰/۰۰۰	-۰/۴۷۲۳۵	-۰/۲۴۶۹	-۰/۶۹۷۸
کیفیت زندگی	۰/۱۳۴	۳/۰۱۴۱	۰/۰۰۴	۰/۰۱۴۱۱	۰/۲۲۴۱	۰/۱۹۵۹
زیرساخت‌ها	-۲/۲۱۶	۲/۷۹۰۲	۰/۰۳۰	-۰/۲۰۹۶۸	-۰/۰۲۰۵	-۰/۳۹۸۹
پایداری زیست محیطی	-۳/۱۰۵	۲/۷۱۲۴	۰/۰۰۳	-۰/۲۸۷۶۳	-۰/۱۰۲۴	-۰/۴۷۲۹
عدالت و مشارکت اجتماعی	-۴/۳۶۱	۲/۵۰۰۰	۰/۰۰۰	-۰/۵۰۰۰۰	-۰/۲۷۰۷	-۰/۷۲۹۳
حکمرانی و قانون‌گذاری شهری	-۶/۱۶۰	۲/۲۳۶۶	۰/۰۰۰	-۰/۷۶۳۴۴	-۰/۵۱۵۶	-۱/۰۱۱۳
شکوفایی شهری رشت	-۳/۹۰۱	۲/۶۳۰	۰/۰۰۰	-۰/۳۷۰	-۰/۱۸۰	-۰/۵۵۹

بررسی وضعیت شاخص‌های زیست‌پذیری در کلان‌شهر رشت

جهت بررسی وضعیت شاخص‌های زیست‌پذیری شهر رشت سیزده شاخص به کمک آزمون تی تک نمونه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است. طبق (جدول شماره ۶) نتایج آزمون تی تک نمونه نشان می‌دهد که سطح معناداری تمامی شاخص‌ها کمتر از ۰/۰۵ است. بدین معناست که این آزمون مورد قبول است و معنادار است. از میان شاخص‌ها فقط سه شاخص بالاتر از میانگین است که شامل آموزش عمومی، کیفیت فضای عمومی و کیفیت چشم‌انداز طبیعی و خوب است و سایر شاخص‌ها کمتر از میانگین است. بدین معنی است که سه شاخص آموزش عمومی، کیفیت فضای عمومی و کیفیت چشم‌انداز طبیعی و خوب وضعیت مطلوبی دارند و شاخص‌های داشتن شغل و درآمد، فرصت‌های شغلی، کالاهای مصرفی، کیفیت فضای سبز، آلودگی محیطی، بهداشت عمومی، تعلق به مکان، مشارکت اجتماعی، امنیت فردی و اجتماعی و کیفیت معابر ناراضی هستند و وضعیت نامناسبی دارند. به‌طور کلی زیست‌پذیری شهر رشت در وضعیت نامناسبی قرار دارد (جدول شماره ۶).

جدول شماره ۶. آزمون تی تک نمونه شاخص‌های زیست‌پذیری شهر رشت

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
داشتن شغل و درآمد	-۲/۶۰۶	۲/۶۶۱	۰/۰۰۱	-۰/۳۳۹	-۰/۰۷۷۸	-۰/۵۹۸۶
فرصت‌های شغلی	-۱/۷۶۶	۲/۷۷۴	۰/۰۰۲	-۰/۲۲۶	-۰/۰۲۲۹	-۰/۴۸۱۵
کالاهای مصرفی	-۱/۸۴۲	۲/۷۷۲	۰/۰۰۷	-۰/۲۲۸	-۰/۰۱۹۳	-۰/۴۷۰۹
آموزش عمومی	۱/۱۵۷	۳/۱۲۱	۰/۰۰۲	۰/۱۲۱	۰/۳۳۰۰	-۰/۰۸۸۱
کیفیت فضای سبز	-۰/۰۷۱	۲/۹۹۲	۰/۰۰۴	-۰/۰۰۸	-۰/۲۲۰۱	-۰/۲۳۶۲
آلودگی محیطی	-۱/۹۸۸	۲/۸۰۱	۰/۰۰۱	-۰/۱۹۹	-۰/۰۰۱۲	-۰/۳۳۹
بهداشت عمومی	-۲/۸۶۱	۲/۷۱۵	۰/۰۰۶	-۰/۲۸۵	-۰/۰۸۵۸	-۰/۴۸۴۱
تعلق به مکان	-۳/۵۶۴	۲/۵۹۷	۰/۰۰۱	-۰/۴۰۳	-۰/۱۷۷۰	-۰/۶۲۹۵
مشارکت اجتماعی	-۳/۴۱۶	۲/۵۸۱	۰/۰۰۱	-۰/۴۱۹	-۰/۱۷۲۷	-۰/۶۶۵
امنیت فردی و اجتماعی	-۱/۳۹۴	۲/۸۶۳	۰/۰۰۸	-۰/۱۳۷	-۰/۰۵۹۶	-۰/۳۳۳۸
کیفیت فضاهای عمومی	۳/۸۴۶	۳/۴۱۱	۰/۰۰۰	۰/۴۱۱	۰/۶۲۵۲	۰/۱۹۷۴
کیفیت معابر	-۳/۷۵۵	۲/۵۸۶	۰/۰۰۰	-۰/۴۱۴	-۰/۱۹۴۷	-۰/۶۳۳۳
کیفیت چشم‌اندازهای طبیعی و خوب	۰/۸۰۶	۳/۰۸۶	۰/۰۰۳	۰/۸۶۰	۰/۲۹۹۵	-۰/۱۲۷۴
زیست‌پذیری شهری	-۱/۷۱۴	۲/۸۴۳	۰/۰۰۲	-۰/۱۵۷	-۰/۰۲۶۱	-۰/۳۳۹۶

بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری در کلان شهر رشت

جهت بررسی اثرات شکوفایی شهر رشت با زیست پذیری شهری از آزمون رگرسیون خطی چند متغیره و آزمون فیشتر استفاده شده است. همانطور که در (جدول شماره ۷) قابل مشاهده است، مقدار همبستگی ضریب پیرامون برابر با ۰/۹۸۳ است و مربع ضریب همبستگی برابر با ۰/۹۹۶ بوده است. بدین معناست که نشان می دهد بین اثرات شکوفایی و زیست پذیری باتوجه به سطح معنی (۰/۰۰۱) رابطه معنی داری برقرار است. به عبارت دیگر اثرات شکوفایی بر زیست پذیری شهر رشت چشمگیر بوده است (جدول شماره ۷ و ۸).

جدول شماره ۷. تحلیل واریانس اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری

ضریب پیرسون	مربع ضریب همبستگی	ضریب تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۰/۹۸۳	۰/۹۶۶	۰/۹۶۲	۰/۰۵۸۳۵

جدول شماره ۸. تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری

مولفه	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	معناداری
رگرسیون	۳۹/۱۴۵	۶	۶/۳۵۲۴	۶/۵۲۴	۰/۰۰۱
باقی مانده	۱/۷۳۹	۳۷۸	۰/۰۲۵	۰/۰۲۵	
مجموع	۴۰/۵۲۴	۳۸۴			

نتایج (جدول شماره ۹) نشان می دهد که سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است که نشان می دهد می توان نتایج را به کل جامعه آماری تعمیم داد. مقدار بتای بدست آمده نشان دهنده میزان تاثیرگذاری هریک از شاخص های رشد شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری است که هر چه مقدار بیشتر باشد نشان دهنده تاثیرگذاری بیشتر آن بر شاخص زیست پذیری است. بنابراین کیفیت زندگی با مقدار بتای ۰/۵۳۴ بیشترین تاثیر را بر زیست پذیری شهر رشت و شاخص پایداری زیست محیطی با ضریب بتای ۰/۱۰۲ کمترین تاثیر را بر زیست پذیری شهر رشت داشته است. همچنین بعد از شاخص کیفیت زندگی به ترتیب شاخص های بهره وری، عدالت و مشارکت اجتماعی، حکمرانی و قانون گذاری شهری و زیرساخت به ترتیب با ضریب بتای ۰/۱۳۵، ۰/۱۲۴ و ۰/۱۰۸ بیشترین تاثیرات را بر زیست پذیری شهر رشت داشته اند (جدول شماره ۹).

جدول شماره ۹. ضریب رگرسیون متغیرهای مستقل (شاخص های شکوفایی شهری) و متغیر وابسته (زیست پذیری)

متغیرها	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد		T	سطح معناداری
		BETA	خطای استاندارد		
مقدار ثابت	۰/۰۲۳		۰/۰۸۸	۰/۲۵۵	۰/۰۰۸
بهره وری	۰/۲۶۹		۰/۰۴۰	۶/۸۰۶	۰/۰۰۱
کیفیت زندگی	۰/۵۳۴		۰/۰۴۴	۱۶/۵۰۰	۰/۰۰۱
زیرساخت	۰/۱۰۸		۰/۰۶۱	۱/۷۷۲	۰/۰۰۲
پایداری زیست محیطی	۰/۱۰۲		۰/۰۵۲	۰/۰۳۳	۰/۰۰۳
عدالت و مشارکت اجتماعی	۰/۱۳۵		۰/۰۵۰	۰/۶۹۶	۰/۰۰۹
حکمرانی و قانون گذاری شهری	۰/۱۲۴		۰/۰۴۵	۰/۵۳۷	۰/۰۰۴

بحث و نتیجه گیری

گسترش شهرنشینی و مسائل و مشکلات خاص زندگی شهری، بیش از پیش ضرورت توجه همه جانبه به راهبردهای سودمند برای بهینه سازی زندگی ساکنان شهرها را لازم ساخته است. در این راستا مفهوم شکوفایی شهری به عنوان یک چارچوب مفهومی وسیع در زمینه سنجش توسعه و رفاه انسانی و اجتماعی، در ارتباط با کمیت و کیفیت شهرنشینی مطرح شده است که

شاخص زیست پذیری را تحت تاثیر خود قرار داده است. بنابر بر اهمیت این موضوع پژوهش حاضر برای بررسی و ارزیابی شاخص‌های شکوفایی شهری و اثرات آن بر زیست پذیری در کلان‌شهر رشت انجام گردیده است. این امر باعث شده جهت ارتقاء زیست پذیری در کلان‌شهر رشت نیازمند یافتن شاخص‌ها و عوامل تاثیرگذار و برقراری ارتباط بین آن‌ها باشیم. از این رو برای دستیابی به این هدف از شش شاخص در قالب ۳۷ گویه در بخش متغیر شکوفایی شهری و از سه شاخص در قالب ۱۳ گویه در متغیر زیست پذیری به صورت تلفیقی براساس مطالعات سایر پژوهشگران تدوین و انتخاب گردید. پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها و داده‌های گردآوری شده، با استفاده از نرم افزارهای SPSS و EXCEL و آزمون‌های آماری T تک نمونه‌ای و رگرسیون چند متغیره جهت بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای نشان می‌دهد، شهر رشت از نظر وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری و زیست پذیری در وضعیت مناسبی قرار ندارد. به گونه‌ای که از شش شاخص شکوفایی، فقط یک شاخص کیفیت زندگی با میانگین $3/01$ دارای وضعیت متوسط است و مابقی شاخص‌ها در وضعیت نامطلوبی قرار دارند. همچنین از میان شاخص‌های زیست پذیری فقط سه شاخص بالاتر از میانگین است که شامل آموزش عمومی، کیفیت فضای عمومی و کیفیت چشم‌انداز طبیعی و خوب است و سایر شاخص‌ها کمتر از میانگین است. نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد که بین اثرات شکوفایی و زیست پذیری با توجه به سطح معنی ($0/001$) رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ به عبارت دیگر اثرات شکوفایی بر زیست پذیری شهر رشت چشمگیر بوده است. که در این بین شاخص کیفیت زندگی با مقدار بتای $0/534$ بیشترین تاثیر را بر زیست پذیری شهر رشت و شاخص پایداری زیست محیطی با ضریب بتای $0/102$ کمترین تاثیر را بر زیست پذیری شهر رشت داشته است. همچنین نتایج حاصل از این پژوهش با یافته‌های کریمیان بستانی و همکاران (۱۴۰۰) با عنوان ارزیابی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهر سراوان، کامرودی کجوری و همکاران (۱۴۰۰) با عنوان ارزیابی شکوفایی شهری در محلات منطقه ۱۸ شهر تهران و ثاقبی و همکاران (۱۴۰۱) با عنوان ارزیابی و سنجش زیست پذیری شهری و عوامل موثر بر آن در شهر بجنورد همخوانی و هم‌راستا بوده است. همچنین با نتایج عباسی (۱۴۰۱) با عنوان بررسی شاخص‌های شکوفایی شهری در شهر خرم‌آباد که نتایج شاخص‌های شکوفایی را متوسط ارزیابی کرده بود تفاوت دارد. در پایان برای رسیدن به اهداف توسعه شهر رشت، ضروری است که مدیران و مسئولان شهری با برنامه‌ریزی مدون، در جهت ارتقاء شکوفایی شهر، اقدامات لازم را انجام دهند و طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی که به ارتقای شکوفایی کمک می‌کنند، تصویب کنند. این اقدامات باعث می‌شود که در آینده، شهر رشت در زمینه‌های مختلف شاخص‌های شکوفایی شهری از قبیل اقتصادی، اجتماعی، مدیریتی، کالبدی و زیست محیطی رونق بیشتری پیدا کرده و به سوی توسعه پایدار شهری حرکت کند، و زمینه را برای پیشرفت و رشد بیشتر این شهر فراهم سازد.

منابع

- احدزاد روشنی، محسن؛ سجادی، ژیا؛ و یاری قلی، وحید. (۱۳۹۷). بررسی جایگاه مفهوم زیست پذیری شهری در طرح توسعه شهری (نمونه مطالعاتی: طرح جامع شهر زنجان). جغرافیا، ۱۶(۵۹)، ۹۳-۱۰۶. https://mag.iga.ir/article_246087.html
- اکبری، مجید؛ و علی اکبری، اسماعیل. (۱۳۹۶). مدل سازی ساختاری تفسیری عوامل موثر بر زیست پذیری کلان شهر تهران. برنامه ریزی و آمایش فضا، ۳۱(۱)، ۱-۳۱. <http://hsmasp.modares.ac.ir/article-21-3785-fa.html>
- امیر انتخابی، شهرام؛ قلی پور، یاسر و میثمی، سعید. (۱۳۹۷). تحلیلی بر ارتباط شهر یادگیرنده و شهر خلاق در راستای دستیابی به شهر پایدار (مطالعه موردی: شهر رشت). مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، ۱۳(۲)، ۴۸۲-۴۶۵. <https://sanad.iau.ir/Journal/jshsp/Article/1030829>
- جهانی، داریوش؛ نظم فر، حسین؛ معصومی، محمدتقی؛ و صمدزاده، رسول. (۱۴۰۱). ارزیابی و سنجش شاخص زیرساخت ها در ارتقای شکوفایی شهری اردبیل. فضای جغرافیایی، ۲۱(۷۵)، ۱۸۸-۱۶۵. doi: 10.30495/jupm.2021.27628.3840
- حاضری، صفیه؛ احدزاد، محسن؛ مشکینی، ابوالفضل؛ و پیری، عیسی. (۱۴۰۰). سنجش وضعیت مولفه های شکوفایی شهری (مطالعه موردی: کلان شهر تبریز). مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، ۱۶(۱)، ۸۰-۶۳. <https://sanad.iau.ir/journal/jshsp/Article/681238?jid=681238>
- خاکپور، براتعلی؛ بلوری، زهره؛ و داوری، رقیه. (۱۴۰۲). تحلیل عوامل مؤثر بر میزان زیست پذیری محله های متراکم شهر براساس نقشه شناختی فازی (مورد مطالعه: شهر آمل). جغرافیا و برنامه ریزی، ۲۷(۸۴)، ۵۵-۴۱. <https://doi.org/10.22034/gp.2023.14584>
- خراسانی، محمدامین. (۱۳۹۲). تأملی در مفهوم زیست پذیری، شناخت و سنجش رویکردها. اولین همایش معماری پایدار و توسعه شهری، شرکت سازه کویر، بوکان.
- خراسانی، محمدامین. (۱۳۹۷). تحلیل و ارزیابی تطبیقی دیدگاه ساکنان و مدیران محلی در رابطه با زیست پذیری روستاهای پیرامون شهری در شهرستان ورامین. جغرافیا و توسعه، ۱۶(۵۱)، ۲۸۰-۲۶۱. https://gdij.usb.ac.ir/article_3877.html
- خراسانی، محمدامین؛ و اکبریان رونیزی، سعیدرضا. (۱۳۹۹). ارزیابی زیست پذیری در نواحی روستایی پیراشهری (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان شیراز). برنامه ریزی منطقه ای، ۱۰(۴۰)، ۱۴۶-۱۳۳. https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_4148.html
- دانش پور، حمیدرضا؛ سعیدی رضوانی، نوید؛ و برزگر، محمدرضا. (۱۳۹۹). ارزیابی امکان قرارگیری شاخص دسترسی در میان شاخص های اصلی شکوفایی شهری (مطالعه موردی: شهر شیراز). پژوهش های جغرافیای انسانی، ۵۲(۲)، ۴۷۶-۴۵۷. https://jhgr.ut.ac.ir/article_68518.html
- رخشانی نسب، حمیدرضا؛ راهدار پورینه، سمیه؛ و سلیمانی دامنه، مجتبی. (۱۴۰۲). سنجش وضعیت زیست پذیری در قلمرو مسکن (مطالعه موردی: محلات محروم شهر زابل). جغرافیا و برنامه ریزی، ۲۷(۸۴)، ۹۳-۷۴. <https://doi.org/10.22034/gp.2023.14467>
- روستایی، شهرپور؛ و کوهی قولقاسم، فریا. (۱۴۰۲). شناسایی نیروهای کلیدی مؤثر بر زیست پذیری شهری کودکان با رویکرد آینده نگاری (مطالعه موردی: منطقه ۳ تبریز). جغرافیا و برنامه ریزی، ۲۷(۸۵)، ۱۰۰-۹۰. <https://doi.org/10.22034/gp.2023.16825>
- رهنما، محمدرحیم؛ قنبری، محمد؛ محمدی حمیدی، سمیه؛ و حسینی، سیدمصطفی. (۱۳۹۸). ارزیابی و سنجش زیست پذیری شهری در کلان شهر اهواز. شهر پایدار، ۲(۲)، ۱۷-۱. https://www.jscity.ir/article_95640.html
- زیاری، کرامت اله؛ و همقدم، نوشا. (۱۴۰۱). بررسی و تحلیلی شکوفایی شهری و اثرات آن بر زیست پذیری در کلان شهر تهران. برنامه ریزی منطقه ای، ۱۲(۱۶)، ۱۴۰-۱۳۳. https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_5379.html
- سازمان امور شهری و شوراهای کشور. (۱۳۹۸). گزارش ساخت و سازهای غیرمجاز در حاشیه شهر رشت. سازمان امور شهری و شوراها.
- سازمان بهزیستی کشور. (۱۳۹۸). گزارش نرخ فقر در استان های ایران. سازمان بهزیستی.
- سازمان حفاظت محیط زیست. (۱۳۹۸). گزارش کیفیت آب رودخانه های زرجوب و گوهررود. سازمان حفاظت محیط زیست.

- ساسان‌پور، فرزانه؛ تولایی، سمین؛ و جعفر اسدآبادی، حمزه. (۱۳۹۳). قابلیت زیست پذیری شهرها در راستای توسعه پایدار شهری (مورد مطالعه: کلان‌شهر تهران). جغرافیا، ۱۲(۴۲)، ۱۵۷-۱۳۹. <https://www.sid.ir/paper/150341/fa>
- ساسان‌پور، فرزانه؛ علیزاده، سارا؛ و اعرابی مقدم، حوریه. (۱۳۹۷). قابلیت سنجی زیست پذیری مناطق شهری ارومیه با مدل RALSPI. تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۸(۴۸)، ۲۵۸-۲۴۱. DOI: 10.29252/jgs.18.48.241
- سالاری مقدم، زهرا؛ زیاری، کرامت‌الله؛ و حاتمی‌نژاد، حسین. (۱۳۹۸). سنجش و ارزیابی زیست پذیری محلات شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۵ کلان‌شهر تهران). شهر پایدار، ۲(۳)، ۵۸-۴۱. https://www.jscity.ir/article_100264.html
- سعیدپور، شراره؛ بزرگ، صادق؛ و رسولی، محمد. (۱۴۰۱). تحلیل و ارزیابی شاخص‌های شکوفایی در محلات شهری (مطالعه موردی: شهر سقز). برنامه‌ریزی و توسعه محیط شهری، ۲(۶)، ۴۸-۳۳. https://journals.iau.ir/article_692240.html
- سیف‌الدینی، فرانک؛ پوراحمد، احمد؛ داریش، رضوان؛ و نادر دهقانی الوار، سیدعلی. (۱۳۹۳). بسترها و چالش‌های اعمال سیاست رشد هوشمند شهری (مطالعه موردی: خرم‌آباد لرستان). جغرافیایی چشم انداز زاگرس، ۶(۱۹)، ۷۹-۵۷. <https://www.sid.ir/paper/175748/fa>
- شرکت آب و فاضلاب استان گیلان. (۱۳۹۹). وضعیت دسترسی به شبکه فاضلاب در شهر رشت. شرکت آب و فاضلاب گیلان.
- شهرداری رشت. (۱۳۹۸). سرانه فضای سبز شهری در شهر رشت. شهرداری رشت.
- صفایی‌پور، مسعود؛ ملکی، سعید؛ حاتمی‌نژاد، حسین؛ و مدالو جویباری، مسعود. (۱۳۹۶). ارزیابی و سنجش مولفه‌های شکوفایی شهری در کلان‌شهر اهواز. جغرافیا و پایداری محیط، ۷(۲۲)، ۴۷-۳۵. https://ges.razi.ac.ir/article_753.html
- عباسی، حامد. (۱۴۰۱). بررسی شاخص‌های شکوفایی شهری در شهر خرم‌آباد. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۴(۲)، ۶۱۵-۵۹۹. https://jhgr.ut.ac.ir/article_80206.html
- علوی، سعیده؛ نظم‌فر، حسین؛ و عشقی چهاربرج، علی. (۱۳۹۹). ارزیابی و سنجش شاخص‌های شکوفایی شهری (CPI) در کلان‌شهر تهران. برنامه‌ریزی فضایی، ۱۰(۳)، ۹۷-۷۷. https://sppl.ui.ac.ir/article_24546.html
- کریمیان بستانی، مریم؛ سپاهیان، عبدالسلام؛ سرابندی، زهرا؛ و فیروزی راد، سیمیا. (۱۴۰۰). بررسی و ارزیابی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری (مطالعه موردی: شهر سراوان). آینده پژوهی شهری، ۱(۲)، ۳۴-۲۰. https://journals.iau.ir/article_687992.html
- کمانرودی کجوری، موسی؛ پریزادی، طاهر؛ آگاه، فرهاد؛ مومنی بید زرد، آریتا؛ و شفیع، فاطمه. (۱۴۰۰). ارزیابی و رتبه‌بندی شکوفایی شهری محلات منطقه ۱۸ شهرداری تهران. مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۶(۴)، ۸۴۰-۸۳۳. https://journals.iau.ir/article_677067.html
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۹). نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن. مرکز آمار ایران.
- محمدی ده چشمه، مصطفی؛ و حاجی‌پور، نازنین. (۱۴۰۰). تحلیل تطبیقی شکوفایی شهری در مدل ادغامی کیلند (مطالعه موردی: مناطق شهری کرمانشاه). پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۲(۴۴)، ۲۰-۱. https://jupm.marvdasht.iau.ir/article_3976.html
- مهری، معصومه؛ و ایستکلدی، مصطفی. (۱۴۰۱). بررسی اثرات حکمروایی خوب شهری بر شکوفایی شهری در شهر شیراز. جغرافیا و روابط انسانی، ۵(۱)، ۲۸-۱۷۳. https://www.gahr.ir/article_155798.html
- مهندسان مشاور طرح و کاوش. (۱۳۸۶). طرح جامع شهر رشت. جلد ۸، اداره کل راه و شهرسازی استان گیلان، رشت.

References

- Ahmed, Nora Osama., El-Halafawy, Amr Mostafa., & Ahmed Mohamed, Amin. (2019). A Critical Review of Urban Livability. *European Journal of Sustainable Development*, 8(1), 165-182.
- Ahadnezhad Roshani, M., Sajadi, Zh., & Yarigholi, V. (2018). *Examining the position of the concept of urban livability in urban development plans (Case study: Comprehensive plan of Zanjan city)*. *Geography*, 16(59), 93-106. (in Persian)

- Akbari, M., & Ali Akbari, E. (2017). *Interpretive structural modeling of factors affecting the livability of Tehran metropolis. Spatial Planning and Development*, 21(1), 1–31. (in Persian)
- Alavi, S., Nazmfar, H., & Eshghi Chaharborj, A. (2020). *Evaluation of the City Prosperity Index (CPI) in Tehran metropolis. Spatial Planning*, 10(3), 77–97. (in Persian)
- Amir Entekhabi, Sh., Gholipour, Y., & Meysami, S. (2018). *An analysis of the relationship between the learning city and creative city in achieving a sustainable city (Case study: Rasht). Human Settlements Planning Studies*, 13(2), 465–482. (in Persian)
- Attia Alshamndy, A. (2017). *Quality of Life Indices as Components of City Prosperity Initiatives & Their Role in Enhancing Livability & Sustainability of Egyptian Cities. The 1st International Conference: Towards A Better Quality of Life*, Technische Universität Berlin Campus El Gouna, Egypt.
- Bakker, V., Verburg, P. H., & Vliet, J. V. (2021). *Trade-offs between prosperity and urban land per capita in major world cities. Geography and Sustainability*, 2(2), 134–138.
- Daneshpour, H. R., Saeidi Rezvani, N., & Barzegar, M. (2020). *Evaluating the inclusion of accessibility indicators among the main urban prosperity indices (Case study: Shiraz). Human Geography Research*, 52(2), 457–476. (in Persian)
- Department of Environment. (2019). *Report on water quality of Zarjub and Goharrud rivers. Department of Environment*. (in Persian)
- Geng, Y., & Zhang, H. (2021). *Coordinated interactions of sustainable urbanization dimensions: Case study in Hunan, China. Sage Open*, 11(2).
- Gilan Water and Wastewater Company. (2020). *Status of sewer network access in Rasht city. Gilan Water and Wastewater Company*. (in Persian)
- Habitat, U. N. (2013). *State of the World's Cities 2012/2013: Prosperity of Cities*. Routledge.
- Hazeri, S., Ahadnezhad, M., Meshkini, A., & Piri, I. (2021). *Assessing the status of urban prosperity components (Case study: Tabriz metropolis). Human Settlements Planning Studies*, 16(1), 63–80. (in Persian)
- Jahani, D., Nazmfar, H., Masoumi, M. T., & Samadzadeh, R. (2022). *Evaluation of infrastructure indicators in promoting urban prosperity in Ardabil. Geographical Space*, 21(75), 165–188. (in Persian)
- Kamanroudi Kajouri, M., Parizadi, T., Agah, F., Momeni Bid Zard, A., & Shafiei, F. (2021). *Evaluation and ranking of urban prosperity in Tehran's District 18 neighborhoods. Human Settlements Planning Studies*, 16(4), 823–840. (in Persian)
- Karimian Bostani, M., Sepahiyan, A., Sarabandi, Z., & Firoozi Rad, S. (2021). *Evaluation of the effects of urban prosperity on urban livability (Case study: Saravan). Urban Futures Studies*, 1(2), 20–34. (in Persian)
- Khakpour, B., Balouri, Z., & Davari, R. (2023). *Analysis of factors influencing the livability of dense neighborhoods based on a fuzzy cognitive map (Case study: Amol city). Geography and Planning*, 27(84), 41–55. (in Persian)
- Khorasani, M. A. (2013). *A reflection on the concept of livability: Understanding and evaluating approaches. First Conference on Sustainable Architecture and Urban Development*, Boukan. (in Persian)
- Khorasani, M. A. (2018). *Comparative analysis of residents' and local managers' views on the livability of peri-urban villages in Varamin County. Geography and Development*, 16(51), 261–280. (in Persian)

- Khorasani, M. A., & Akbarian Ronizi, S. R. (2020). *Evaluation of livability in peri-urban rural areas (Case study: Central district of Shiraz County)*. *Regional Planning*, 10(40), 133–146. (in Persian)
- Mehri, M., & Eastkaldi, M. (2022). *Examining the effects of good urban governance on urban prosperity in Shiraz city*. *Geography and Human Relations*, 5(1), 173–288. (in Persian)
- Mohammadi Deh Cheshmeh, M., & Hajipour, N. (2021). *Comparative analysis of urban prosperity using the Copeland integrated model (Case study: Urban areas of Kermanshah)*. *Urban Research and Planning*, 12(44), 1–20. (in Persian)
- Organization of Urban Affairs and Councils. (2019). *Report on illegal constructions on the outskirts of Rasht*. Organization of Urban Affairs and Councils. (in Persian)
- Pires, F. M., et al. (2019). *Integrated system architecture for decision-making and urban planning in smart cities*. *International Journal of Distributed Sensor Networks*, 15(8), 1550147719867829.
- Pittman, S. J., Rodwell, L. D., Shellock, R. J., Williams, M., Attrill, M. J., Bedford, J., & McQuatters-Gollop, A. (2019). *Marine parks for coastal cities: A concept for enhanced community well-being, prosperity and sustainable city living*. *Marine Policy*, 103, 160–171.
- Rahnama, M. R., Ghanbari, M., Mohammadi Hamidi, S., & Hosseini, S. M. (2019). *Evaluation of urban livability in Ahvaz metropolis*. *Sustainable City*, 2(2), 1–17. (in Persian)
- Rakhshani Nasab, H. R., Rahdarpourineh, S., & Soleimani Damaneh, M. (2023). *Assessing livability in the housing domain (Case study: Deprived neighborhoods of Zabol)*. *Geography and Planning*, 27(84), 74–93. (in Persian)
- Rasht Municipality. (2019). *Urban green space per capita in Rasht city*. Rasht Municipality. (in Persian)
- Roustayi, Sh., & Kouhi Gholghasem, F. (2023). *Identifying key forces affecting children's urban livability using foresight approach (Case study: District 3 of Tabriz)*. *Geography and Planning*, 27(85), 90–100. (in Persian)
- Safaeipour, M., Maleki, S., Hataminezhad, H., & Medanlou Jouybari, M. (2017). *Assessment of urban prosperity components in Ahvaz metropolis*. *Geography and Environmental Sustainability*, 7(22), 35–47. (in Persian)
- Saeidpour, Sh., Barzegar, S., & Rasouli, M. (2022). *Analysis and evaluation of urban prosperity indicators in urban neighborhoods (Case study: Saqqez)*. *Urban Environment Planning and Development*, 2(6), 33–48. (in Persian)
- Salarimoghadam, Z., Ziyari, K., & Hataminezhad, H. (2019). *Evaluation of livability in Tehran's District 15 neighborhoods*. *Sustainable City*, 2(3), 41–58. (in Persian)
- Sasanpour, F., Alizadeh, S., & A'rabi Moghadam, H. (2018). *Livability assessment of urban areas of Urmia using the RALSPI model*. *Applied Research of Geographical Sciences*, 18(48), 241–258. (in Persian)
- Sasanpour, F., Tolayi, S., & Jafar Asadabadi, H. (2014). *Urban livability capability in line with sustainable urban development (Case study: Tehran metropolis)*. *Geography*, 12(42), 129–157. (in Persian)
- Seyfoddini, F., Pourahmad, A., Darish, R., & Nader Dehghani Alvar, S. A. (2014). *Backgrounds and challenges of implementing smart growth policy (Case study: Khorramabad, Lorestan)*. *Zagros Geographical Outlook*, 6(19), 57–79. (in Persian)
- State Welfare Organization. (2019). *Report on poverty rate in Iranian provinces*. State Welfare Organization. (in Persian)

- Statistical Center of Iran. (2020). *Results of the national population and housing census*. Statistical Center of Iran. (in Persian)
- Tarh va Kavosh Consulting Engineers. (2007). *Comprehensive plan of Rasht city*. Vol. 8. General Directorate of Roads and Urban Development of Gilan Province, Rasht. (in Persian)
- Wong, Alan T. L. (2018). *Sustainable development (urban transport and mobility) — “Sharpening the saw” in shaping liveable cities towards quality of life experiences*. 10th Malaysian Road Conference & Exhibition 2018. IOP Publishing.
- Yigitcanlar, T., Dur, F., & Dizdaroglu, D. (2015). *Towards prosperous sustainable cities: A multiscalar urban sustainability assessment approach*. *Habitat International*, 45, 36–46.
- Ziyari, K., & Hamghadam, N. (2022). *Analytical study of urban prosperity and its effects on livability in Tehran metropolis*. *Regional Planning*, 12(16), 123–140. (in Persian)
- Abbasi, H. (2022). *Examination of urban prosperity indicators in Khorramabad city*. *Human Geography Research*, 54(2), 599–615. (in Persian)